

Leto VII.

Številka 6.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

Dr. Danilo Majaron.

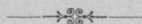

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1891.

VSEBINA.

1. <i>Dr. K.</i> : Slovenska pravna akademija in nazori sedanje državne uprave o njej	161
2. <i>J. Kavčnik</i> : Pripomnje k odločbi c. kr. najvišjega sodišča z dne 10. marcija 1891, k št. 151 in 284 Praes. ex 1890, v knjigi judikatov št. 123	170
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Najvišjesodna odločba, katera je razveljavila sodne odločbe zaradi stvarne nepristojnosti, pride ob moč po odločbi državnega sodišča, pripoznavajoči sodno kompetenco; za pravdo pa nastopi prejšnje stanje	175
b) Nezakonski otrok, kateri svojega nezakonskega očeta toži za znesek svojega preskrbljenja, mora dokazati, da ga je potreben	176
c) Prirodni živež je praviloma dajati na posestvu, katero je obremenjeno. Kedaj nastopi tirjatev odškodnine namestu prirodne dajatve?	177
d) K uporabi §-a 371. obč. drž. zak.	181
e) Izmera nujnega deleža gledé užitkarske pravice	184
f) Sodno odpoved kapitala dolžnik lahko vrne. Stroški pritožbe zoper vsprejetje vrnene odpovedi	186
4. Iz upravne prakse:	
Pod „zemljišči“ po smislu § 11. vodnopr. zakona z dne 30. majnika 1869 drž. zak. št. 69 umeti je poljedelskim namenom služoč svet; ta § nanaša se na atmosfere vode, ne pa na vodo, ki imajo stalne struge.	187
5. Razne vesti	189

Slovenska pravna akademija in nazori sedanje državne uprave o njej.

Znano je, da je minolo leto v deželnem zboru kranjskem bilo prišlo v razgovor vprašanje o potrebnosti slovenske pravne akademije in da se je o tem sklenila primerna resolucija. Tudi v našem društvu „Pravniku“ bilo je to vprašanje na dnevnem redu in pokazalo se je takrat živahno zanimanje za stvar. Naravna in umevna je bila in je še vedno radovednost naša, kake nazore imajo merodavni vladni krogi o tem, za slovenski pravniški stan prevažnem vprašanji. Ti nazori so nam sedaj znani; žal, da našim željam ne morejo ugajati!

V seji budgetnega odseka je nedavno pri posvetovanji o proračunu naučnega ministerstva naš poslanec Šuklje poleg drugih željá dotaknil se tudi tega vprašanja; ni nam znano, kako razsežno je on sprožil o tem razgovor; iz kratkega poročila po časopisih dalo bi se pa posneti in to se nam tudi dozdeva, da je le mimogredé in jako skromno izrazil našo dotično željo, zahtevajoč, da naj bi se na Graškem vseučilišči vsaj nekateri, za prakso najvažnejši predmeti pravniške discipline predavali v slovenskem jeziku.

Slovenski pravniški stan je gospodu poslancu hvaležen, da se je sploh, če tudi v najskromnejši meri spominjal tega vprašanja, s katerim se bode morala vlada vender preje ali pozneje baviti in natančneje seznaniti. Da si ona do sedaj še ni belila glave zaradi njega, kaže nam odgovor gospoda naučnega ministra, odgovor, ki ni zadovoljil poslanca, še manj pa naš pravniški stan.

Predno se spustimo v pretres tega odgovora, omenjati nam je „incidenčnega“ vprašanja, katero je rešil poslanec nasprotne strani v omenjeni seji proti vsem pravnim načelom. Prišlo je žalibog uže v navado, da se željam, ki jih izraža kak slovenski

poslanec, takoj upira kak poslanec nasprotne strani, in tako se je tudi v tej seji oglasil za našim poslancem takoj poslanec sosedne kronovine ¹⁾ ter navajal proti izraženi želji poleg drugega tudi argument, ki se pri enakih prilikah, dasi je čisto zastarél in obrabljen, vendar vedno in redno čuje, argument o nesposobnosti slovenskega jezika za znanstvena predavanja. S tem poslancem in z onimi, ki z njim vred niso večji našemu jeziku, je stvarna diskusija v tem pogledu nemožna in daljno pravdanje brezuspešno. Čuditi se pa moramo, da si privajajo uprav taki možje sposobnost soditi o stvari, o kateri — naj bodo sicer še taki učenjaki — vendar nimajo pravega pojma, niti potrebne razsodnosti! To sodbo o sposobnosti slovenščine torej odklanjamo, in je ne pustimo nikakor stopiti v pravno moč, ker jo je storil sodnik, kateremu moramo po vsej pravici odrediti sodno pristojnost.

Odgovor gospoda naučnega ministra nam je sicer malo všeč, vendar pa posnamemo iz njega z zadoščenjem, da je gospod minister to nepristojno sodbo o jeziku popolnem preziral in v svojem odgovoru navajal razloge, o katerih je diskusija možna.

Odgovor ministrov pa slove po poročilu uradnega lista „Wiener Zeitung“ od besede do besede:

„Die Einführung von Parallelvorlesungen in slovenischer Sprache an der juristischen Facultät in Graz würde schliesslich die Theilung dieser Facultät bedeuten. Auf diese weittragende Frage wolle der Minister heute überhaupt nicht weiter eingehen, sondern sich darauf beschränken, zu constatieren, dass dieser Wunsch derzeit und unter den gegebenen Verhältnissen überhaupt nicht durchführbar sei. Es stünden geeignete wissenschaftlich vorgebildete Docenten nicht zur Verfügung, so dass das wissenschaftliche Niveau dieser Parallelvorlesungen, welche Praktiker abhalten müssten, naturgemäss tief herabsinken würde.“

Takó gospod naučni minister! Poglejmo sedaj, kakšne so naše želje v tej reči in s čim jih podpiramo.

Predlog poslanca Svetca iz deželnega zbora kranjskega tirja slovenske pravne fakultete ali pa pravne akademije v Ljubljani. Govoreč o tem vprašanji smo pri drugi priliki, pustivši na stran vse iluzije, odkritosrčno in naravnost priznali, da bi bilo Slovencem za sedaj še težko vzdržavati popolno pravno fakul-

¹⁾ Dr. Heilsberg, ki je govoril o slovenščini, kakor o nekem novozverženem, nerazumnem jeziku.

teto s svojimi učnimi močmi, in skušali smo dokazati, da bi nam za naše sedanje najhujše dejanske potrebe zadoščevala pravna akademija po uzoru bivših ogerskih pravnih akademij; tu bi se predavali oni predmeti pravne discipline, ki jih obsegata drugi in tretji državni izpit; zdelo nam se je, da bi bila tako uravnana pravna akademija v sedanjih razmerah našim mladim pravnikom celo koristnejša, nego popolna pravna fakulteta.

Poslanec Šuklje utesnil je — računajoč gotovo z dejanskim položajem — te naše želje še bolj, zahtevajoč, da naj bi se na Graškem vseučilišči vsaj nekateri, za prakso najpotrebnejši pravni predmeti predavali v slovenskem jeziku. Skromnejše želje, če je hotel o tem sploh ziniti, pač ni mogel izraziti in vender je dobil tudi na to čisto negativen odgovor. Lahko je, da se vladi sedanji čas ne vidi ugoden, razpravljati in reševati jednaka vprašanja; ako bi se bil gospod naučni minister v tem smislu izrazil, bil bi nam njegov dilatorni odgovor ljubši, ker znamo ceniti težave, s katerimi je spojeno reševanje takih vprašanj. A ministrov peremptorni izrek, da je tudi po poslanci Šuklje-ji izražena, do skrajnosti restringovana želja v sedanjih razmerah čisto neizvedna, podira nam vse upe in sosebno neugodno za nas je to, da je gospod naučni minister — kakor se nam vidi — dal odgovor brez zadostnih in natančnih informacij v stvari sami, da je zavrnil naše želje kar „a limine!“ Gospodu naučnemu ministru naše reči gotovo niso dovolj znane in razjašnjene; kajti odnošaji in okolnosti, zaradi katerih želê slovenski pravniki pravniške vzgoje v slovenskem jeziku, segajo z večine v področje politične in pravosodne uprave. Kedar bodo naše vprašanje reševali, moral se bode gospod naučni minister natančneje pomeniti in posvetovati z ministroma za notranje reči in za pravosodje; poučiti se mu bode iz materijala, nakupičenega v pisarnah teh ministrov, kakó je s to rečjo, kolika je dejanska potreba in kolika tudi nujnost, rešiti to vprašanje; ondukaj bode znabiti tudi zvedel, kolike so moči in kolika so sredstva, ki so v to svrho dana.

Vprašanja o pravni vzgoji in izomiki slovenskih pravnikov v slovenskem jeziku ne bode moči po našem skromnem mnenji reševati jedino s strogo akademiškega stališča in po načelih naučne teorije, nego bode se ob jednom ozirati

tudi na dejanske potrebe in razmere. Te pa gospodu naučnemu ministru sedaj gotovo niso bile znane, ker bi sicer smeli pričakovati ugodnejšega odgovora.

O dejanskih naših potrebah v tem pogledu pisali bi lahko obširno in dolgo razpravo; a zašli bi tako predalječ in zadošča naj tukaj le nekaj načelnih in splošnih opomenj.

Nemški jezik, jezik učenjakov „kat' exohén“, razvit je na vse strani in ima bogato znanstveno, sosebnostno pa pravno književnost; isto je trditi o italijanskem ali pa francoskem jeziku. Pravni termini teh jezikov so stalno ustanovičeni in obče pristopni. Pošljimo sedaj Nemca, ki umeje in govori dobro italijanščino ali francoščino, ki je bil pa vzgojevan na nemški pravni fakulteti, trdim Italijanom ali Francozom uradovat; videli bomo takoj, s kakimi težavami bode iskal za znane mu pravne pojme nemškega jezika umestnih izrazov italijanske ali francoske pravne terminologije; mnogo truda ga bode stalo, predno se bode mogel „in iuridicis“ v italijanščini ali francoščini tako točno izražati, kakor v nemščini, v kateri je bil zadobil znanstveno vzgojo. Naopak bode se pod istimi pogoji Italijanu ali Francozu, postavljenemu v Nemce, jednako godilo, ako ne še hujše. In to so jeziki, glede katerih ni pravde o njih sposobnosti in porabnosti, jeziki, kateri imajo dovršeno pravno terminologijo in frazeologijo!

Predočujemo si torej lahko, kolike so težave, s katerimi se je v tem pogledu boriti slovenskemu pravniku! Naša znanstvena terminologija v obče in pravna posebe se stoprav razvija in ugotavlja; konečno določena po nekaj še ni in sredstev, prisvojiti si jo, tudi ni zadostnih. Na podlogi nemške pravne terminologije in na nemških pravnih fakultetah vzgojevan pravnik stopi v službo v trdih Slovencih. Kaj mu je početi, da bode vestno opravljal svojo službo, kako se mu je izražati za ljudstvo v pravnih rečeh, da ga bode umelo? Svoje dni, ko je še spalo narodnostno vprašanje, pomagali so si uradniki na prav primitiven način: izpraševali so stranke, ako niso znale nemški, v takozvani „kranjščini,“ kar ni bilo podobno nobenemu pismenemu jeziku; kar so tako pozvedeli, zapisavali so v nemščini, skleпали so sodbe isto tako v nemščini ter jih strankam izdajali v istem jeziku; ljudstvo jih ni umelo in kdo nam je porok, da so oni ljudstvo povse in dobro umeli? Tako je bilo v Slovencih še nedavno; da pa tak

način uradovanja ni kar uzor pravosodja, pritrdil bode nam vsakedor.

Prišli so drugi časi: narodnostno vprašanje se je vzbudilo, rodil se je člen XIX. državnih temeljnih zakonov. Slovenščina je kot literarni jezik v Slovencih hitro napredovala in se razvijala, prišla je kot dovršen pismeni jezik v občo rabo. Kaj čuda, da ljudstvo sedaj ni več s tisto resignacijo poslušalo svojih uradnikov v nemščini ter vsprejemalo njihovih nemških sodb? Zahteve slovenskega uradovanja prišle so na dnevni red in postale so obče. Državna uprava se temu ni upirala, ali vsaj ni mogla upirati se; izdajali so se o raznih prilikah ukazi, da naj se pričanja po možnosti („nach Thunlichkeit“) slovenski uradovati. Uspeh v tem pogledu bil je po nekaterih pokrajinah slovenskih nagel in čuda velik. Načelo ustnih in javnih obravnjav sililo je posebno sodne uradnike s prav elementarno močjo, posluževati se čistega jezika v javnih sejah. In sedaj se uraduje Slovencem v mnogih krajih — ne še povsod — v pravilni slovenščini; javno se obravnava v čisti slovenščini in kdor se hoče o tem prepričati, gre naj poslušat govore strank in prvosednikov pri sodnih obravnjavah; izdajajo se rzsodbe v isto tako lepi in pravilni slovenščini. Uspehi v tem pogledu in tako kratkem času so res čudoviti; so pa ti uspehi zgol zasluga slovenskih pravnikov in njihovega rodoljubja. Slovenščino v javnih sejah tako lomiti in pačiti, kakor je bilo to preje v navadi, bilo jih je naravnost sram; kar je ljudstvo pred desetimi in dvajsetimi leti poslušalo brez opomenj, tega bi sedaj ne hotelo več poslušati; reklo bi, da so taki uradniki prespali sedanji čas, katerega ne umejo, ker ne umejo niti jezika. Dasi jim je bilo silno težko, pripravljati si sproti slovensko pravno terminologijo ter jo ob enem v dejanskem življenju takoj uporabljati, storili so to iz svojega nagiba, s svojim trudom. Kar so dosegli, izvira vse iz njihovega rodoljubja in pravicoljubja, plačal jih ni nikdor za to!

Državna uprava je slovenske pravnike v tem pač malo, ali ni jih celo nič podpirala. Izdajala je pač — uvažujoč vedno glasnejše zahteve slovenskega naroda — od slučaja do slučaja ukaze, da naj se pričanja po močeh slovensko uradovati s strankami, jedino slovenščine zmožnimi. Skrb, kako to zvrševati, prepuščala je uradnikom, in le-tí morali so se sedaj poleg pravo-

slovja ukvarjati tudi z jezikoslovjem, da so mogli zadoščevati svoji javni službi. Vsem seveda to ni bilo ljubo, niti lahko delo. Komur je bila slovenščina materni jezik, ta si je uže še pomagal; trdo pa je šlo onim, ki so od mladih nog vedno nemški občevali, a takih je bilo mnogo po uradih na Slovenskem. Priznati moramo, da so se mnogi udali mirno časovnim zahtevam ter z velikim trudom in pridnostjo poprijeli se nauka slovenščine; priučili so se jej po možnosti, a do čistega in lahkega uradovanja v slovenščini manka jim še mnogo!

Da takó ne more vedno ostati, je pač jasno. Državna uprava je tudi zaukazala slovensko uradovanje, spoznavši potrebo in upravičenost njegovo; kdor pa hoče doseči namen, skrbeti mora tudi za sredstva v dosego namena. Razun Slovencev imajo uže vsi ostali narodi v mogočni in pravični naši Avstriji kolikor toliko ugotovljeno izomiko svojih pravnikov v narodnem jeziku; — Slovenci smo zadnji, ki se za to poganjamo. Ako državna uprava veleva uradovati Slovincem v njih jeziku, onda se mora ona pač tudi spomniti in usmiliti svojih v tem pogledu zapuščenih uradnikov; krivično bi bilo zahtevati od uradnikov v Slovincih več in težavnejšega dela, nego od uradnikov, recimo v Nemcih; več dela in truda pa se zahteva od naših uradnikov, ako morajo s svojim zasebnim trudom, s svojimi močmi, s svojo požrtvovalnostjo skrbeti za razvoj slovenskega pravoznanstva, brez katerega bi bilo pravo slovensko uradovanje tam, kjer rastlina brez čistega zraka.

Da je torej naša težnja po vsaj deloviti izomiki pravnikov v slovenskem jeziku vzrasla na tleh neizogibne dejanske potrebe, tega ne more nikhkor tajiti; preverjeni smo pa uprav zaradi tega, da je tudi državna uprava ne bode mogla dolgo prezirati in da se jej bode treba prej ali slej resno baviti s tem vprašanjem.

Sedaj pa si pogledjmo odgovor gospoda naučnega ministra.

Odgovor njegov sega dalje, nego želja, katero je izrazil poslanec Šuklje. Le-tá želí, da se naj predavajo nekateri za prakso najvažnejši in najpotrebnejši predmeti pravne discipline na Graški pravni fakulteti s slovenskim jezikom. Gospod minister pa mu odgovarja, kakor bi imel Svetčev predlog pred seboj! Vidi se nam, da je gospod minister segel premišljeno preko meje, imejoč

pred očmi popolno slovensko pravno fakulteto; tako si je svoj odgovor zdatno olajšal, kajti mi priznavamo sami, da popolne slovenske pravne fakultete sedaj še ni lahko oživitvoriti; težje pa je nas prepričati, da je tudi skromna želja Šukljejeva neizvedna, in celo ne moremo umeti, kako da bi izpolnitev te želje morala vèsti do delitve pravne fakultete Graške. Ako se prične predavati v slovenščini jeden ali drug pravni predmet, recimo: kazensko pravo, občī dr̄ž. zakon itd., iz tega še nikakor ne izhaja, da je tudi druge predmete n. pr. rimsko pravo predavati v istem jeziku. Nego mi menimo, da naj poslušajo slovenski pravoslovci vso historiško tvarino pravne discipline na kaki nemški fakulteti, to pa iz razlogov, ki ne tičē jedino v nezadostnih slovenskih učnih močeh. Kedar pa napoči čas za slovensko pravno fakulteto, tedaj se ne bodemo potegovali, da naj se v ta namen deli Graška pravna fakulteta, nego da se ustanovi v Ljubljani.

Gospod naučni minister se je torej nekako izognil naravnost odgovarjati na Šukljejevo skromno željo, čuteč, da bi v tem pogledu njegov odločno negativni odgovor ne bil brēz tehtnih pomislekov.

Sledimo dalje njegovemu odgovoru! On pravi, da v sedanjih razmerah ne more ustreči naši želji, ker ni v to znanstveno izobraženih docentov. Če meni gospod minister s tem, da se ne oglašajo slovenski pravni docenti za podelitev „veniae legendi“, kakeršnih imajo na izbér Nemci, pritrjujemo mu radi. Slovenski pravniki so uprav za razvoj slovenskega pravoznanstva uže dosti žrtvovali brez najmanjšega odplačila; duševni reveži oni pač niso, a materijalnega bogastva ne poznajo, in kdo jim bode zameril, ako se v sedanjih časih in razmerah ne ukvarjajo z neplodno teorijo, nego si iščejo v praktičnem življenji mesta, katero jim zagotavlja vsakdanji kruh! In če bi imel jeden ali drug izmed njih tako željo ter gmotna sredstva za to, kaj mu pomaga baviti se s pravoznansko teorijo ter pisati učena dela, dokler nima od državne uprave poroštva, da ga bode v tem akademiskem podjetji podpirala?

Ako meni torej gospod naučni minister, da se mu bodo kar čez noč ponujali zreli slovenski pravni docenti, se pač moti in čakati bode moral dolgo; — kedar bode pa državna uprava

pokazala svoje zanimanje za znanstveno gojitev slovenskega pravoslovja, kedar bode zagotovila primerno plačo onim, ki se hočejo temu poklicu posvetiti, tedaj se bodo — tega ni dvomiti — izmed priznanih bistrih in zmožnih slovenskih pravnikov oglasili kmalu taki, ki bodo dokazali zmožnost in sposobnost za docenturo.

Mi menimo torej, da je dolžnost državne uprave skrbeti za izpolnjenje pogojev, brez katerih se slovensko teoretiško pravoznanstvo nikdar razvijati ne more. Ko bodo zagotovljeni taki pogoji, dobile se bodo hitro zadostne in sposobne učne moči. Razpiše naj le gospod minister n. pr. naslednji poziv: „Čez dve leti ustanovi se na Graški pravni fakulteti stolica za slovensko predavanje kazenskega prava s to in to plačo; kdor želi na to mesto priti, predloži naj obširen načrt predavanju te tvarine in v dokaz sposobnosti káko samostojno razpravo iz te discipline!“ — Če se na tak poziv ne bode oglasil noben sposoben slovenski pravnik, onda bodemo pritrdili gospodu ministru in rekli, da naša želja je v sedanjih razmerah neizvedna. Dokler pa tega dokaza nimamo, ne moremo mu pritrditi.

Ker znanstveno izurjenih docentov ni, meni dalje gospod naučni minister, morali bi predavanja prevzeti možje iz prakse; to bi pa po njegovi trditvi znanstveno vrednost teh predavanj potisnilo globoko pod znanstveni „niveau“.

Gospod minister je s tem — lahko da nehoté — izrekel malo laskavo sodbo o zmožnosti in znanstveni izomiki praktikov; iz njegovega izreka bi se lahko izvajalo, da so v praksi delujoči pravniki puncto pravoznanstva teoretikom nasproti nekako to, kar so zakotni pisarji nasproti odvetnikom; oproščaj se nam ta primera, a vidi se nam umestna!

Nimamo za kaj misliti, da ceni gospod naučni minister samo slovenske praktične pravnike tako nizko, nego preverjeni smo, da velja njegov izrek praktikom sploh. Toliko lažje nam se je upirati proti tako splošni in nizki cenitvi praktičnega pravoznanstva, ker nam ni moči očitati, da govorimo preveč pro „domo sua“.

Sodba gospoda ministra o vrednosti teoretiškega znanja praktičnih pravnikov vidi se nam preostra in, tako splošna, ne-

opravičena. Kakor med teoretiki niso sami znanstveni svetilniki,¹⁾ tako tudi med praktiki niso vsi jednaki; izjeme dobiti je povsod! Večina praktikov se res ne muči s teoretiškimi problemi; njihova služba je taka, da jim ni treba posebe ukvarjati se s teorijo, uradni stil jim celó brani, s teoretiško obširnostjo utemeljevati svoje sodbe in odločbe. A iz tega izvajati, da stoje praktiki kar sploškoma globoko pod znanstveno vrednostjo teoretikov, — ne vidi se nam nikakor umestno niti pravo. Dobé se tudi med praktiki taki zastopniki pravne véde, katerim nikakor ni teoretiško pravoznanstvo tuja reč; dobe se možje, kateri se ne ustrašijo diskusije s teoretiki, kar se tiče predmetov sedaj veljavnega prava. Mnogolični vsakdanji slučajji seznanijo jih z vprašanji, katerih se teoretiki v svojih predavanjih niti ne dotikajo, ki so pa dostikrat tako zamotana, da zahtevajo največje pravniške bistrumnosti. V nekaterih splošnih rečeh in razpravah „de lege ferenda“ bode teoretik znabiti nadkriljeval takega praktika; v podrobni razpravi „de lege lata“ znal mu bode praktik marsikaj povedati, česar teoretik v svoji mračni teoriji niti zapazil ni.

Napačno je torej vreči praktike „a priori“ na stran ter odrekati jim vse teoretiško znanje, oziroma sposobnost za znanstvena predavanja. Le poglejmo razsodbe našega vrhovnega sodnega in kasacijskega dvora, kjer so izkušeni praktiki in med njimi tudi možje iz našega naroda! V teh razsodbah se združuje nekako praksa in teorija po taki meri, da se čitajo mnoge kakor akademiške razprave, tako, da boljših in preciznejših nismo dobili iz peresa teoretikov. In ta odlični, gotovo ne pod znanstvenim „niveauom“ stoječi sodni dvor je nam praktikom nekaka pravna akademija, katera popolnjuje naše pravniško znanje z vseučilišča.

Utemeljena ni torej sodba, ki hoče praktikom „a priori“ odrekati sposobnost za akademiški poklic in predavanje pravne véde, osobito takih predmetov pravne discipline, s katerimi se bavijo bolj živo v praksi. Mnogo poznejšnjih teoretikov je uže izšlo iz stanu praktikov in nikakor niso delali sramote svojim

¹⁾ Nedavno smo čitali v največjem nemškem dnevniku na Dunaji o znanstvenem delu nekega profesorja Graške pravne fakultete, obsegajočem okoli 800 strani, kritiko, katero je primerjati nekako s cenzuro naloge najslabšega gimnazijca!

kolegom. Kedar bode do vzeten in nadarjen praktik dobil poklic za akademiška predavanja, bode si kmalu prisvojil tudi tisto znanstveno metodo akademiškega predavanja in učenja, katera ga bode dvignila v tej stroki nad „znanstveni niveau!“ Iskati takih učnih močij je stvar državne uprave, nikakor pa ne sme ona čakati, da se jej bodo kar zastonj ponujale.

Konečno še to-le: Gospod naučni minister se peča uprav sedaj z reformo pravoslovnih studij; tendenca tej reformi pa je, omejiti preširno in neplodno doktrinarstvo ter vzgajati pravnike za življenje in praktično delovanje. Ali niso ti nazori naučne uprave dokaj podobni našim željam in zahtevam? In zaradi tega moramo še jedenkrat reči, da se nam odgovor gospoda naučnega ministra v tej negativni odločnosti ne vidi utemeljen.

Dr. K.

**Pripómnje k odločbi c. kr. najvišjega sodišča z dne
10. marcija 1891, k št. 151 in 284 Praes. ex 1890,
v knjigi judikatov št. 123.**

(Dalje in konec.)

Na noto Stadion-ovo in ces. kab. list odredil je predsednik just. dv. komisije zopet posvetovanje in za referenta odločil zopet Locello. Ta v svojem referatu naglašá :

„... so ergibt sich von selbst die Folge, dass die den Gläubigern dieser Zeitepoche (namreč pred dobo fin. pat.) rechtlich gebührende Zalung in jenen Beträgen in Convenzionsmünze zu bestehen habe, welche ihnen nach dem Wortlaute des Patentés vom 20. Hornung 1811 in Wiener Währung zugewiesen wurden.“

Nasvetoval je Locella potem načrt zakona, ki glede predmetnih tirjatev slove popolnem po smislu Stadionovega neutešjenega predloga.

Znamenit je votum Aichen-ov. Ta izraža se glede tirjatev pred dobo pat. z 20. febr. 1811 nastalih, takó-le :

Rücksichtlich dieser Forderungen scheint zwar dem Antrage des Finanzministeriums u. des hierortigen Referenten (Locella), dass solche im Conventionsgelde, oder im Papiergelde nach dem zur Zeit der Zalung bestehenden börsemässigen Curse zu bezalen verordnet werden solle, die justizmässige Rücksicht entgegenzustehen, dass die Schuldner

durch das erstgedachte Finanz-Patent vom 20. Febr. 1811 und dessen nachgefolgte Erläuterungen bereits das Recht erworben haben, diese Schulden sogar dann, wenn sie wirklich die Zahlung in klingender Münze, aber nicht in einer bestimmten Münzsorte versprochen hatten, in Einlösscheinen nach ihrem Nominalwerte zu bezahlen, daher dieselben in diesem Rechte verletzt werden, wenn ihnen diese Zahlung in einem grösseren Betrage von Einlösscheinen oder in Conventionsgeld aufgebürdet wird. Allein, da es doch einleuchtend ist, dass bei der durch das Finanzpatent vom Jahre 1811 vorgenommenen Scalirung der damaligen Forderungen der Massstab nach dem Verhältnisse zum Conventionsgelde und nicht nach einem einer weiteren Wertsverminderung unterworfenen Papiergelde genommen ward, und die offenbare Absicht nicht war, die Schuldner zum Nachtheile der Gläubiger zu einer diesen scalirten Wert nicht erreichenden minderen Zahlung zu berechtigen, kann es allerdings ohne eine Rechtsverletzung der Schuldner angehen, ja es spricht nicht nur Billigkeit, sondern auch strenges Recht dafür, die durch das Finanzpatent nicht zur Begünstigung der Schuldner, sondern aus Finanzrücksichten erlassene Verordnung, wodurch auch diese Forderungen der Zahlung in der allg. Wiener Währung nach dem Nominalwerth unterzogen wurden, für die Zukunft aufzuheben, und derselben Zahlung im Conventionsgelde im scalirten Betrage zu verordnen.

Finančni patent izvira torej iz finančnih okolnostij, a ni mu bil namen, izboljšati stanja dolžnikom prejšnje dobe. Če pa se jim je stanje v dobi tega patenta faktično izboljšalo po padanji kurzov dunajske veljave, onda iz tega faktičnega, zanje ugodnega položaja niso pridobili nikakih trajnih pravic, in strogo pravo veleva, da dolžnik plača upniku uprav toliko, kolikor mu e pred dobo fin. patenta dolgoval v konv. denarji, oziroma v banko-denarji, na ta denar reduciranem, in sicer plača v konv. denarji ali pa v dunajski veljavi po kurzu, a ne po nominalni vrednosti.

Zopet dokaz, da se tirjatve, nastale pred dobo fin. patenta, v bistvu niso premenile, dokaz tem bolje, ker, kakor naglaša ta votant, „de lege ferenda“ ni uvaževati pravnega razloga: da so upniki s patentom z 20. febr. 1811 zadobili pravico, svoje stare dolgove, v konv. denarji nastale, pobotati z istim zneskom manj vredne dun. veljave!

Tudi votant Gärtner poudarja, da mora upnik za svojo tirjatev, nastalo pred fin. patentom, dobiti uprav toliko, kolikor je dal, a nadalje pripomni:

Der Eingang und der ganze Inhalt des Patentes vom 20. Febr. 1811 deutet klar dahin, dass die Wiener Währung nicht für ewige Zeit das Con-

ventionsgeld verbannen, sondern nur auf solange die einzige Währung sein sollte, bis die Staatsverwaltung in der Lage sein würde, Conventionsmünze in Umlauf zu setzen. Sie nährte damals die Hoffnung, dass sie in den Stand kommen werde, die Einlösungsscheine al pari zu realisiren, und blos in dieser Voraussetzung gab das Gesetz den Schuldnern das erwähnte Recht. Weltereignisse haben das Eintreffen dieser Voraussetzung für immer unmöglich gemacht. Wenn die Regierung demnach den Besitzern der Wiener-Währung fernerhin die Ausübung eines Rechtes gestatten wollte, welches ihnen nur zeitweilig und unter einer, nun anerkannt unrichtigen Voraussetzung eingeräumt würde, so würde sie sich einer unverantwortlichen Verkürzung der Gläubiger und einer höchst ungerechten Begünstigung der Schuldner theilhaftig machen.

Tudi ostali votantje (di Pauli, Ockel, Zeiller) bili so s predlogom referentovim zadovoljni, ali pa so v posebnem mnenju naglašali isto načelo in bili so le glede drugih vprašanj, ki pa ne spadajo semkaj, drugačnih mislij.

Menim, da ti nazori naših starejših juristov — in to članov tedanje zakonodavne korporacije — nikakor ne podpirajo načela, katero je izreklo najvišje sodišče z navedeno odločbo.

Pfaff koncem svojega članka sicer opozarja, da je uprav zaradi tega, ker so si starejši juristi toliko prizadevali odpraviti krivice, provzročene po pat. z 20. febr. 1811, a brez uspeha, težko misliti, da bi se bilo novejšo zakonodavstvo s § 5. ces. pat. z dne 27. aprila 1858, št. 63 drž. zak., hotelo lotiti iste težavne naloge, da torej konverzija 100 : 105 velja samo za oni konvencijski denar, ki se je s pat. s 1. junija 1816 zopet uvel v promet.

Koliko je ta Pfaffov nazor resničen, uveriti se je moči le po obsežnih študijah. Jaz bi rad pripomnil le še naslednje.

Navedeni predlogi just. dv. komisije niso postali nikdar zakon. Pač pa je izšel uprav z nasprotnim smislom dv. pis. dekr. z dné 28. dec. 1820, št. 155 zb. pol. zak., ki naravnost pové, da fin. pat. z dne 1. jan. 1816 (s katerim se je zopet uvedel konv. denar) ni uporaben na plačevanje tistih tirjatev, ki so nastale pred dobo fin. pat. z 20. febr. 1811 v konv. denarju. In uprav ta zakonova določba jako podpira mnenje, da za omenjene tirjatve ne velja določba § 5. ces. pat. s 27. aprila 1858, št. 63 drž. zak., namreč preračun 100 gld. konv. den. = 105 gld. avstr. velj. Meni pa se ta razlog ne vidi tehtovit.

Kakor izhaja iz doslej navedenega, sta vlada in just. dv. komisija težili na to, da se tirjativam, nastalim pred dobo fin. pat. z 20. febr. 1811, podeli ista vrednost, kakeršno so imele za časa sklenitve pogodbe. Dvorna komisija se je za to odločno potegala, vlada pa se je zgol iz fin. ozirov umikala. Dv. pis. dekret z 28. dec. 1820 je torej le izjava vlade, da za sedaj zadevnih tirjatev še nikakor ne more postaviti v prejšnji stan. Iz poprej pod točko f) navedene izjave vladnega zastopnika kakor tudi iz cit. kab. lista z dne 16. aug. 1816 in note Stadion-ove z 11. sept. 1816 razvidno je dalje še posebe, da je vlada namepravala rešiti pravno razmerje takih tirjatev. Trajno neugodno fin. stanje pa jo je v tem oviralo.

S ces. naredbama z dné 27. aprila 1858, št. 63 in 64, s katerima se je uvedla v promet nova avstrijska veljava na podlogi 45 gld. novčne mere, pa se je določilo razmerje dunajske veljave k novi veljavi in tudi razmerje konv. denarja k tej veljavi. Ko sta se izdajali ti naredbi, bilo je gotovo znano žalostno stanje tistih tirjatev, ki so nastale pred dobo fin. pat. z 20. febr. 1811 v konv. den., in znano, da njih razmerje v dunajski veljavi še ni rešeno.

Če bi ti naredbi nameravali izločiti te tirjatve iz preračuna 100 gld. konv. den. = 105 gld. avstr. velj., gotovo bi to izrecno določili. Tega pa nista storili, nego § 5. nar. z dne 27. aprila 1858, št. 63 odločno vелеva: v se zaveze, katere so iz kakega privatnega naslova pred 1. novembrom 1838 ustanovljene in se glase na kako, nastopno navedenih veljav, a jih je izpolniti šele po tem dnevi, zvršiti je v novi avstrijski veljavi tako-le: 100 gld. konv. den. (20 gld. mera) s 105 gld. avst. v. itd. Ta določba torej ne pozna razlike med konv. denarjem pred 1. junijem 1816 in poznejšnjim.

Ker je torej vlada uže zdavna nameravala rešiti pravno razmerje tistih tirjatev, ki so ustanovljene pred fin. pat. z 20. febr. 1811, a tega samó zaradi neugodnih finančnih razmer dolgo časa storiti ni mogla, ker je z napominanima naredbama iz l. 1858 pravno razmerje med konv. denarjem sploh in avstrijsko veljavo rešeno, ni za kaj domnevati, da te določbe niso rešile tudi pravnega razmerja tirjatev, nastalih pred dobo fin. pat. v konv. denarji, to tem manj, ker je konv. denar, ki se je s pat. z dne 1. jan.

1816 zopet uvel, uprav ist, kateri je bil v rabi pred l. 1811., namreč 20 gld. mera.

Tehtovito se mi vidi tudi to, da je, in to naglašá cit. kab. list, potem Stadion sam ter dvor. sv. Aichen in Gärtner, ter je to sicer tudi sploh znano — fin. patentu z 20. febr. 1811 bil pogoj, da je novo uvedeni „Einlösschein“ toliko vreden, kolikor konv. denar. Patent torej ni imel namena devalvovati prejšnjih tirjatev v kon. den., kar je storil n. pr. gledé tirjatev v banko-lističih, — nego tendenca je bila tudi pozneje, ko je devalvovanje takih tirjatev v istini nastalo, vedno še spraviti dun. veljavo (Einlösscheine) „al pari“ s konv. veljavo in „ex lege“ se devalvovanje nikdar ni izreklo. Notranja vrednost takih tirjatev ostala je tedaj neizpremenjena, a če so vnanji neugodni uplivi faktično znižali njih vrednost, bilo je to le začasno in premenljivo, in upanje, da zadobijo prvotno svojo vrednost, nikakor ni bilo izključeno. V bistvu in po svoji pravni naravi so torej te tirjatve še prav tako obstojale, kakor so bile ustanovljene, le „modus solvendi“ — dunajska veljava — bil je drugačen, zaradi vnanjih uplivov upnikom neugoden. Ko pa se je l. 1858. ta „modus solvendi“ odpravil in ko se je po zakonu določilo glede konv. denarja sploh, ne ustanovivši zanj nikake izjeme, kakšno vrednost ima v primeri z novo avstrijsko veljavo, tedaj je bila določena s tem definitivno tudi vrednost teh tirjatev, določena „ex lege,“ česar poprej ni bilo.

Pomislekov je pač še več proti navedeni odločbi najvišjega sodišča in o njih je težko reči, da so odstranjeni z razlogi tega judikata. A ne spadajo semkaj, ker namen temu članku ni, polemizovati proti odločbi najvišjega sodišča, nego hotel sem le opozarjati na mnenja starejših naših pravnikov.¹⁾

J. Kavčnik.

¹⁾ Koliko pomena ima ta odločba zlasti za Kranjsko kot sestavino nekdanje Ilirije, skušal bodem pokazati v posebnem članku o pravni upravi v Iliriji za francoske okupacije in avstrijske vlade potem.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Najvišjesodna odločba, katera je razveljavila sodne odločbe zaradi stvarne nepristojnosti, pride ob moč po odločbi državnega sodišča, pripoznavajoči sodno kompetenco; za pravdo pa nastopi prejšnje stanje.

Na redno ustno tožbo občincev z D. proti A., da mora priznati veljavnost razdelitve gozda ter plačati delež razdelitnih stroškov v znesku 36 gld., izdalo je okr. sodišče v Kr. G. razsodbo, katera je ugodila tožbeni zahtevi in katero je tudi potrdilo višje dež. sodišče v Gr. Najvišje sodišče pa je s sklepom z dne 29. julija 1886, št. 8570 razveljavilo obe razsodbi nižjih instanc, razveljavilo tudi vse postopanje zaradi stvarne nepristojnosti sodišča in tožbo odbilo z dodatkom, da vsaka stranka trpi svoje stroške. Tožitelji so se na to obrnili do upravnih oblastev, a ta so v vseh instancah odklonila svojo kompetenco za rešitev te reči.

Zaradi tega negativnega kompetenčnega konflikta je prišla vsa ta stvar pred državno sodišče, katero je z odločbo z dne 20. oktobra 1890, št. 126 spoznalo za pravo, da so sodišča kompetentna odločiti to tožbo, kolikor meri njena zahteva na to, da mora toženec plačati svoj delež stroškov, kateri so bili določeni pri dogovoru o razdelitvi gozda.¹⁾

Tožitelji so na to s prošnjo z 9. novembra 1890, števil. 3481 pri prvi instanci zahtevali, »naj se o njihovi tožbi razpiše nova obravnava in potem ali spozna po tožbeni zahtevi, ali pa naj se akti predlože najvišjemu sodišču, da znova odloči ob izvenredni revizijski pritožbi tožencev, ker sta v tej reči itak dve instanci uže ugodili tožbeni zahtevi«.

Na to prošnjo je okrajno sodišče v Kr. G. z odlokom z dne 16. nov. 1890, števil. 3481 določilo narok v to, da se stranki izjavita in da se akti inrotulujejo.

Ta odlok je višje dež. sodišče v Gr. z odločbo z dne 24. dec. 1890, št. 12.268 na rekurz tožencev potrdilo in sicer glede na to, ker je odločbo najvišjega sodišča z dne 29. julija 1886,

¹⁾ Glej ta slučaj v „Slov. Pravniku“ 1890, str. 342.

štev. 8570 državno sodišče z odločbo z dne 20. okt. 1890, št. 126 razveljavilo — če tudi le toliko, kolikor tožbena zahteva meri na plačilo toženčevega deleža pri stroških, določenih z dogovorom o razdelitvi gozda — ter izjavilo se za pristojnost sodišč, odločiti tožbo v tej točki, in ker je nazor rekurentov, češ, da bi bili morali tožitelji vložiti novo tožbo pri sodišči, kriv glede na to, da je najvišjesodno raveljavljenje obeh nižjesodnih, v stvari sami izteklih razsodeb prišlo ob moč in bilo odstranjeno z navedeno odločbo državnega sodišča; tu gre torej le še za to, da se vložijo akti za izrek tretje instance in zategadelj je okrajno sodišče na dotično obnovitno prošnjo tožiteljev, s katero se dosega najvišjesodna odločba, določilo po vsej pravici narok za inrotulacijo, odnosno za popolnitev aktov.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 24. februarija 1890, št. 1849 zavrnilo izvenredni revizijski rekurz tožencev, sklicujoč se na višjesodne razloge.

b) Nezakonski otrok, kateri svojega nezakonskega očeta toži za znesek svojega preskrbljenja, mora dokazati, da ga je potreben.

V pravdi Marije A. z Josipom B. zaradi pripoznanja očetstva in plačila 200 gld. v ime preskrbljenja je okr. sodišče v H. po rednem ustnem postopanju povse ugodilo tožbeni prošnji iz tehle razlogov: Toženec se je izrecno udal, da je nezakonski oče tožeči Mariji A., da zanjo dosedaj še ni ničesar storil in tudi storiti ni mogel, ker baje ničesar nima. Treba ga je torej smatrati za očeta tožiteljčinega, a tak je po §-u 167. obč. drž. zak. zavezan, izpolnjevati dolžnosti v tem §-u navedene, k katerim spada tudi dolžnost, otroka živiti. Po analogiji §-a 219. obč. drž. zak. naj varstveno sodišče določi potrošek za živež, ozirajoč se na osebne in imovinske razmere očeta in otroka. Glede na dognane imovinske razmere toženčeve in glede na to, da toženec do sedaj tožiteljici ni ničesar dal, je zahtevana in tudi prisojena vsota 200 gld. celo primerna in bilo je zategadelj toženca obsoditi v plačilo po §§ 1333. in 1334. obč. drž. zak.

Na apelacijo toženčevo je višje dež. sodišče razsodbo prvega sodnika pustilo v izreku o nezakonskem očetstvu, predruga-

čilo jo pa v ostalem obsegu tako, da se Marija A. s svojo tožbo, kolikor zahteva preskrbljenja znesek 200 gld. s prip., za sedaj odbije. Razlogi: Gledé prvosodnega izreka o tem, da je toženec nezakonski oče tožiteljice, bilo ni nikake pritožbe in postal je torej ta izrek pravomočen. Iz tega pa izhaja, da je toženec po § 166. obč. drž. zak. dolžan tožiteljico po svojem imetji tudi preskrbeti, ko ona nima niti svoje imovine niti več matere, in ker njene pravice do preskrbljenja nikakor niso preminole s tem, da je dosegla 24. leto svoje dobe. Po § 220. obč. drž. zak. obstoja preskrbljenje v založitvi potroška, s katerim naj pride tožiteljica v tak stan, da se more trajno živiti. Tak potrošek torej ne zavisi od poljubnosti Marije A., nego od tega, ali ga jej je v obče treba, ali ga je uže sedaj treba in za kateri povod. Tega pa tožiteljica ni dokazala in zato ni bilo ugoditi za sedaj njeni tožbeni prošnji gledé na to, da po § 20. obč. sod. r. in po resoluciji z dné 11. sept. 1784, št. 336 zb. zak. ne smé sodnik dopolnjevati uradoma v rednem ustnem stopanji.

Na revizijo tožiteljčino je najvišje sodišče z odločbo z dné 20. januarija 1891, šte. 14501 ex 1890 potrdilo drugosodno odločbo iz razlogov: Ako hoče nezakonski otrok tožiti svojega nezakonskega očeta, da mu plača vsoto v ime preskrbljenja, treba je najprvo, da dokaže povod in potrebo takega preskrbljenja. Tožiteljica takega dokaza ni podala, kajti polnoletna je, brez telesne in duševne napake, sposobna delati, potem ni povoda dvojiti, da je sposobna sama sebe živiti in preskrbeti. Ako pa naj bi se zahtevana vsota 200 gld. smatrala, kakor opozarja revizija, za doto, tu pa se protivi zadnji stavek § 1220. obč. drž. zak. tožbeni prošnji in za tegadelj je opravičeno, da se tožba za sedaj odbije. A tudi izrek o sodnih troških je utemeljen, ker zahteva, da toženec pripozna očetstvo, ni bil glávni predmet tega spora in ker se je zahteva preskrbljenja, katera se je pridružila oni zadevi, spoznala za neutemeljeno.

c) Prirodni živež je praviloma dajati na posestvu, katero je obremenjeno. Kedaj nastopi tirjatev odškodnine namestu prirodne dajatve?

V pravdi tožiteljice A. proti tožencu B. je okrajno sodišče v R. začasno odbilo tožbeno zahtevo, da mora toženec pla-

čati tožiteljici namestek za zemljiško zavarovani, iz izročilne pogodbe pristojeci jej užitek v času od 1. majnika 1888 do 1. majnika 1889 in sicer za krompir i. t. d. 53 gld., a gotovine 8 gld., vsega vkupe torej 61 gld. s 5% obrestmi od dne 1. majnika 1889 dalje.

R a z l o g i: V izročilni pogodbi z dne 26. majnika 1853 si je izročitelj Josip P. za-se in za svojo soprogo, tožiteljico izgovoril živež in sicer, če bi ostavil vkupno življenje, stanovanje v izročeni hiši v C., rabo kleti, užitek vrta, jednega travnika in gozda, nekaj žita in živil ter 12 gld. denarja vsako leto. Če bi kdo upravičencev umrl, potem ima preživeči pravico, da dobiva dve tretjini živil in gotovega denarja. Josip P. je umrl in njegova soproga toži singularnega naslednika prejemalčevega, da jej mora plačati po tržnih cenah v denarji živež, kar ga jej ni bil dal v času od 1. majnika 1888 do 1. majnika 1889. Toženec se je udal, da dolguje živež, ugovarja pa, da zahtevani zneski niso primerni pravim cenam, da ni dolžen živeža dajati na sedanji dom tožiteljice v D., nego le v C., in pa, da ga tožiteljica ni pozvala, naj plača denar za živež. Tožiteljica hoče dokazati s prisego, da je toženca tirjala za živila, prizna, da od jeseni 1887. l. prebiva v D., in meni, da mora toženec dajati tudi na dom, ki si ga je ona izbrala. Istina je, tožiteljica sme zahtevati, da se jej natančno izpolnijo njene pogodbene pravice. Prav tako pa sme tudi toženec zahtevati, da, ako zadoščuje tožiteljici, iz tega zanj ne nastane niti za las več bremena, nego li ga določa pogodba. Ta pa jasno piše, da sta si užitkarja za vsak slučaj pridržala stanovanje in gospodarske prostore pri izročnem posestvu v C. Iz tega izhaja, ker drugačne določbe ni, da so pogodbeniki mogli za kraj, kjer se izroča živežni namestek, smatrati jedino le stanovalno in gospodarsko poslopje v C. To potrjujejo tudi druge okolnosti ter svojstvo pravnega razmerja. Živež postal je, ko se je vpisal v javno knjigo, realno breme; toženec je kot posestnik hipoteke tudi osebno zavezan za dajatve, katere zapadejo za časa njegove posesti, a pripomočke zanje zajema najprej iz posesti in užitka svojega posestva. Nikjer pa ni videti, zakaj bi naj bil toženec zavezan dajati živež tja, kamor bi si tožiteljica izvolila, nego določba v pogodbi, da izročitelja smeta zajemati iz vodnjaka in jemati si krompirja, kolikor hočeta, kaže na to, da sta mislila ostati v C., če bi tudi izstopila iz vkupne hrane. Iz kraja C. v kraj D. je dobro uro hodá in gotovo bi se tožencu več nalagalo, nego

li je prevzel bil, ako bi moral živež pošiljati v D. Zategadelj je spoznati, da je tožiteljica upravičena živež prejemati le v bivališči toženčevem in da je toženec le v svojem bivališči dajati dolžan to pa velja tudi za denar 8 gld., ker je treba vse zaveze toženčeve, ter tudi nasprotno pravico tožiteljčino smatrati kot jedno celoto in soditi po istih pravilih. Krivde, katera bi toženca vezala v povračilo kake škode, pa tudi ni najti. Ponudila je sicer tožiteljica prisego, da je toženca opominjala, naj jej da dolžna živila. Ali ta okolnost je presplošna in glede časa nedoločna, da bi bilo smeti dopustiti o njej prisego. Sicer pa tudi ne more tožiteljici koristiti. Ona bi bila morala, ko so zapadle toženčeve dajatve, priti iz D. k tožencu v C. ter zahtevati od njega, naj izpolni; ona mora sama priti h tožencu v C. po krompir in šele, če toženec ne stori po pozivu, če krompirja nima ali ga ne dá, tedaj lahko njej nastane pravica tako tožiti. Tega vsega pa tožiteljica ni niti nič trdila.

Višje dež. sodišče v Gr. je z odločbo z dné 5. marcija 1889, št. 1670 ugodilo apelaciji tožiteljčini ter razsodilo, da mora toženec B. plačati za živež denarnega namestka 42 gld. 30 kr. in gotovino 8 gld., iz naslednjih razlogov: Toženec, sedanji lastnik posestva, katero je tožiteljici v korist obremenjeno z živežem, ne prereka, da je osebno zavezan dajati prirodke in plačevati denar tedaj, kedar tožiteljica izstopi iz vkupne hrane, kakor je določeno v izročitni pogodbi. Toženec samo ugovarja, da je dolžan dajati prirodke in plačila jedino le v svoji hiši upravičeni tožiteljici, da pa ni zavezan prinašati tega tožiteljici na drugi dom, ki si ga je izbrala; ker tožiteljica ni k njemu prišla po to, kar jej pristojna, zato da on ni kriv, če se zaveza ni izpolnila. Ali ta ugovor ne more obveljati. Ni razloga, zakaj naj bi se izpolnitev živeža sodila po drugačnih načelih, kakor izpolnitev drugih zavez. Vsako zavezo, za katero je postavljen zapadni narok, izpolniti je, dokler ne preteče, drugače je zavezanec v zamudi in lahko tožen. V izročilni pogodbi pa so dajatve za živež navedene in določene po letnih količinah, a s tem je tudi določeno, da je te dajatve v enem letu povse izpolniti. Ko je tako leto preteklo, moral bi bil zavezanec pokazati, da ima prirodke pripravljene, ter moral bi jih upravičenki ponuditi, odnosno ravnati se po § 1325. obč. drž. zak. Toženec pa niti trdil ni, da je tožiteljici ponudil dajatve in celo v pravdi se ni izjavil, da je pripravljen dati »in natura.« Toženec je torej vsekakor, ker

ni izpolnil svoje zaveze, kriv, in ker ni zahtevati od tožiteljice, da naj prejme sedaj ob enem »in natura« vse to, kar jej je bilo dati tekom leta, zategadelj je upravičena, če zahteva primerno tržno ceno kot namestek za neizpolnjene dajatve. Najmanj opravičen pa je ugovor tožencev gledé zneska 8 gld., katerega bi moral plačati v gotovini, ker lahko bi se bil svoje zaveze rešil, če bi bil na tožiteljčine stroške denar doposlal. Zategadelj je bilo tožbeni zahtevi ugoditi po smislu zvedenškega mnenja.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 14. majnika 1890, št. 5303 reviziji toženčevi deloma ugodilo ter v izreku glede 8 gld., katere naj toženec tožiteljici plača, potrdilo višjesodno razsodbo, v ostalem pa obnovilo razsodbo prvega sodnika. Razlogi: Sporno ni, da je toženec prevzel posestvo, katerega se drži breme živeža, in da je prevzel tudi zavezo, dajati ta živež. Razni spisi kažejo, da sta stara užitkarja v novembru 1877 ostavila domovanje toženčevo in se preselila v kraj D., kjer je mož umrl dne 30. decembra 1887. Toženec se je udal, da tožiteljici za čas od 1. majnika 1888 do 1. majnika 1889 ni dajal prirodnokov in tudi ne plačal 8 gold. za živež. Po pravu torej vsekakor obstoja zaveza toženčeva, da mora ta znesek plačati. Ni pa razloga, da bi smela tožiteljica zahtevati odškodnine za izgovorjene dajatve. Zgodilo se ni, da bi bila užitkarja morala ostaviti domovanje toženčevo, ker bi se bilo z njima grdó ravnalo, ali bi se ju bilo kako drugače v to prisililo. Prirodni živež je praviloma dajati na posestvu, katero je obremenjeno. Vrhu tega se je za izročitelje določilo v izročeni hiši tudi užitkarsko stanovanje, ko se je sploh določal živež. Ker se je pa to stanovanje domenilo do smrti in ker se je s tem zadobilo nepremeljivo bivališče, zato je opravičeno soditi, če užitkarja prostovoljno ostavita izgovorjeno stanovanje in če se nič posebnega dogovorilo ni, da potem zavezanec ni dolžan odpošiljati živeža v novo stanovanje in zlasti tedaj ne, če se je poiskalo stanovanje v drugem kraji. Trditev tožiteljice, da toženec noče dajati živeža, da ga je opominjala, naj jej da dolžne prirodke, ta trditev je premalo natančna, je preveč splošna, da bi bilo moči iz tega izvajati pogodbi protivno zadržanje toženčevo. Tožiteljica bi morala dokazati, da je bila o pravem času prišla k tožencu na dom, ter da je od njega brezuspešno tirjala zadevno dajatev živeža. Tudi razsodba z dne 29. decembra 1888, v kateri je bil toženec spoznan dolžnim,

da mora nekaj tožiteljici, nekaj njenemu možu zastalega živeža povrniti z 19 gld. 22 kr. in 3 gld. 36., ne more zadostno dokazati, da se je tako proti zavezi ravnalo, da bi bila s tem utemeljena odškodninska tirjatev. Zategadelj bilo je višjesodno, tožbeni znesek na 50 gld. 30 kr. umanjšajočo razsodbo potrditi samo glede zastale denarne dajatve, a glede nadaljnih zahtev in sodnih stroškov bilo je potrditi razsodbo prvega sodnika.

d) K uporabi §-a 371. obč. drž. zak.

Okr. sodišče v Sl. Gr. je z razsodbo z dne 23. majnika 1889, št. 2820 v pravdi L. Š-ove in njenega prostovoljnega pristopnika R. Š-a proti trgovski firmi »brata R.« in nedol. T. L., zastopani po varuhu O. R., odbilo tožbeno zahtevo: *a)* Trgovska firma »brata R.« mora priznati, da je last tožiteljice gotovina 265 gld. v bankovcih, ki je bila na odlok z dne 1. nov. 1888, št. 5516 v eksekutivni feči bratov R. proti R. Š. zaradi 32 gld. 52 kr. odvzeta njenemu poslovodji R. Š. na sejmu v M. pōtem eksekutivne rubežni, ter se zdaj nahaja v c. kr. davčnem kot depozitnem uradu v Sl. Gr.; — *b)* Firma »brata R.« mora odstopiti od svoje, po smislu rub. zapisnika z dne 12. nov. 1888 pridobljene zastavne pravice gledé te gotovine ter opustiti nadaljnjo eksekucijo; — *c)* nedol. T. L. mora priznati, da je njej glede delnega zneska 100 gld. 98 kr. te gotovine z odlokom z dne 2. dec. 1888, št. 6112 dovoljena eksekutivna prisodba neveljavna; — *d)* oba toženca morata dovoliti, da je smeti tožiteljici imenovano gotovino izročiti in *e)* oba morata nerazdelno povrniti tožiteljici vse pravné stroške. Razlogi: Predmet pravde je gotovina, ki je bila na odlok s 1. nov. 1888, št. 5516 odvzeta prostovoljnemu pristopniku tožiteljice, R. Š.-u in je shranjena v tukajšnjem depozitnem uradu, gotovina, gledé katere je tožena firma »brata R.« pridobila zastavno pravico, ki je dalje bila z odlokom z dne 2. dec. 1888, št. 6112 glede na poprej pridobljene pravice drugih prisojena po delnem znesku 100 gld. 98 kr. v last drugotoženi nedol. T. L. — Tožiteljica trdi, da je bila ta gotovina njena last, a to toženca odločno zanikata. Po smislu § 371. obč. drž. zak. gotovi denar, ki se je pomešal z drugim denarjem, ni predmet lastninski tožbi, če ne nastopijo take okolnosti, po katerih

lahko tožitelj dokaže lastninsko pravico in je toženec znati moral, da nima pravice polastiti se stvari. Tu morala bi tožiteljica dokazati, da je uprav ta gotovina bila njena lastnina ter da se ni bila še pomešala z drugo gotovino, potem pa tudi take okolnosti, iz katerih bi nedvomno izhajala »mala fides« obeh tožencev. V onem pogledu so priče O. T., J. St. in A. J. soglasno se izpovedale, da se je bilo vzelo ono blago, katero so priče in poslovodja R. Š. prodajali na sejmu v M. dne 12. nov. 1888, iz prodajalnice v Sl. Gr., katera ima ime tožiteljčino, a iz tega bi gledé na to, da je tudi po potrdilu obrtnega oblastva res ona zá-se zglasila štacunarski obrt, izhajalo vsaj veljavno ime in pristni način, kako da je pridobila posest dotičnega blaga, a to bi po § 372. obč. drž. zak. res zadoščevalo. Ako je pa tožiteljica bila lastnica prodanega blagá, bila je tudi gotovina, katera se je skupila za to blago, njena last. — Priči A. J. in J. St. potrdila sta dalje soglasno, da se je pri prodajalni mizi J. St. a skupilo 82 gld. v bankovcih, pri prodajalni mizi R. Š. a pa 183 gld. v bankovcih in da se je ves ta denar spravil v črni usnijati torbi, katero je imel poslovodja R. Š. pri sebi. Ne glede na to, da sta ti priči sumni po smislu § 142. lit. c) obč. sod. r., tudi sicer te ravnokar omenjene okolnosti nikakor ni moči smatrati za dokazano. Ker se je namreč blago prodajalo na dveh krajih, nista mogli priči opazovati, kaj se je drugje godilo, nego opazovali sta lahko le to, kar se je godilo tam, kjer sta prodajali, samo to moreta potrditi ali zanikati iz svojega prepričanja. Iz tega izhaja, da A. J. ne more vedeti in potrditi, da bi bil J. St. 82 gld. v bankovcih skupil, in tudi J. St. ni mogel vedeti in potrditi, da se je skupilo tam, kjer je prodajal R. Š., ravno 183 gld. v bankovcih. Pričevanje O. T. a. pa še kaže, da sta A. J. in J. St. takrat, ko je štel poslovodja R. Š. denar, ravno pospravljali ostalo blago, in iz tega je izvajati, da oni dve priči nista lahko zapazili, kam je R. Š. spravil denar. Verodostojnost imenovanih dveh prič A. J. a in J. St. a je po tem takem jako majhna, malo da ne izključena, in viden je upliv R. Š. a na ti priči tembolj, ker je R. Š. skusil v tem smislu uplivati tudi na pričo O. T. Te odločilne okolnosti mora zatorej tožiteljica dokazati drugim pôtem. Ponudila je glavno zanikavno zavračno prisego, a ta ni dopustna, ker je toženca ne moreta sprejeti. Ne moreta se prepričati, so li istinite vse tožiteljčine trditve, ker nedostaje trdne in zanesljive podloge za tako prepri-

čanje. J. St. je lahko opazoval, kar se je zgodilo pri njegovi prodajalni mizi, in A. J. to, kar se je godilo pri prodajalni mizi R. Š-a; ker sta pa ti izpovedi na drugo stran očitvidno neverjetni in nezanesljivi, zategadelj tudi nista mogli podati zanesljive podloge toženecema, ko bi bila ta hotela pozvedovati istinitost tožbenih trditev. Po tem takem bi bila morala toženca, ko bi si hotela pridobiti tako prepričanje, ki zadoščuje, da se prisega lahko sprejme ali zavrne, vprašati le še R. Š-a samega. Jasno je, da se koristi te osebe in tožiteljice same ujemajo in da so v tesni zvezi med sabo, tako da ne moreta toženca smatrati za zadostno podlogo svojemu prepričanju tega, kar bi jima utegnil razodeti R. Š. sam. Glavna prisega bi bila torej res samosvoja prisega, katera ne velja kot dokaz. Isto velja o dokazu gledé okolnosti, da je eksekutivno odvzeta gotovina uprav ona, katera se je skupila na sejmu, in pa gledé okolnosti, da je R. Š. sabo vzel na semenj samo 20 kr. in da se torej zarubljena gotovina ni mogla zamešati z njegovim lastnim denarjem. Vse te trditve so gledé na dosedanje razloge brez dokaza, ter ne veljajo za istinite, ker sta jih toženca prerekla. Toženčeva trditev, da je le R. Š. lastnik štacune, katera ima ime tožiteljice, njegove žene, da je torej tudi on postal lastnik gotovine, katera se je skupila na sejmu, ni dokazana, sicer je pa vsa nadaljnja razprava tega vprašanja nepotrebna. Samo to se lahko omeni, da sta toženca v tem pogledu sklicevala se na lastna pisma R. Š.-a, le-ta sicer ne veljajo kot dokaz, da bi bil res R. Š. lastnik štacune in vsega blaga, iz njih se pa da vsaj izvajati in opravičiti dobra vera tožencev o času rubežni, in to samo na sebi zadoščuje, da je odbiti tožbeno zahtevo (§ 371 obč. drž. zak.). V teh pismih se namreč sploh R. Š. véde kot lastnik ali vsaj kot solastnik vse imovine.

Višje dež. sodišče v Gr. potrdilo je to razsodbo iz tehle razlogov: Tožiteljici je bilo dokazati, da je gotovina 265 gld., ki se je odvzela njenemu soprogu v eksekutivni reči trgovske firme proti R. Š. zaradi 32 gld., bila njena lastnina in da toženci niso imeli dobre vere, ko so si pridobili zastavno pravico gledé gotovine; dokazala pa ni ničesar. Iz soglasnih izpovedij prič J. St-a, A. J-a in O. T-a sicer izhaja, da je bilo blago, katero se je prodajalo na sejmu dne 12. nov. 1888, vzeto iz štacune, katero vodi tožiteljica L. Š. v Sl. Gr. pod svojim imenom, — da so blagó prodajali pri jedni mizi J. St., pri drugi pa R. Š., A. J. in O. T. Priči J. St. in A. J. sta tudi potrdili, da

se je pri prodajalni mizi J. St.-a skupilo 82 gld. v bankovcih, pri prodajalni mizi R. Š-a pa 183 gld., da je R. Š. oba zneska pospravil v črno usnjato torbo, katero je imel pri sebi. A uže prvi sodnik navedel je razloge, zakaj da se izpovedi prič J. St.-a in A. J.-a ne smatrata za pol dokaza, kateri bi bilo moči še dopolniti s prisego R. Š.-a. Priča O. T. izpovedal se je, da ti priči nista bili navzočni takrat, ko je R. Š. denar štel; zato pa se naslanjata njijni izpovedi očividno vsaj deloma na to, kar sta zvedeli od R. Š.-a in nikakor nista verodostojni. Tožiteljica je sicer tudi tožencem naložila glavno prisego; a ta ni dopustna, ker sotožena T. L. niti 14 let ne šteje in ker brata Os. R., ki je varuh nedol. T. L., in Ot. R. sama ne vesta o dogodkih, ki bi se dokazali po prisegi ter tega tudi nista mogla zvedeti, kakor je uže pokazal prvi sodnik. Ne gledé na vse to, so toženci dokazali svojo dobro vero, ker iz pisem, katera jim je pisal R. Š., izhaja prav jasno, da je R. Š. udeležén na kakeršen način koli pri trgovini svoje žene. Rzsodba prvega sodnika mora torej obveljati in bilo je tožiteljico obsoditi tudi v stroške neopravičene pritožbe.

e) Izmera nujnega deleža gledé na užitkarske pravice.

Brez otrok umrši posestnik A. je na podlogi ženitne in dedne pogodbe imenoval svojo udovo B. za univerzalno dedno naslednico ter naložil jej, da mora določeno denarno vsoto plačati njegovima še živečima roditeljema. Ker je bil s to poslednjo voljo umanjšan nujni delež roditeljev, zahtevala sta, naj se jima delež po zakonu ustanovi. Zapuščinskega posestva se je držal živež roditeljev, upravičenih za nujni delež; na ta živež se je bilo pri izmeri nujnih deležev ozirati.

Okrajno sodišče v T. je z odlokom ukrenilo, da je 20-kratno vrednost letnih dajatev za živež pač vsprejeti k pasivom zapuščine, vendar pa se nujnim upravičencem, odnosno njih dedičem pridrži eventualna pravica do dopolnjenja nujnega deleža, kedar odpadejo one užitkarske pravice; ta pridržek da bode pozneje zapisati tudi v prisodno pismo.

Udova in univerzalna naslednica B. je zoper ta odlok vložila rekurz, katerega je višje dež. sodišče v P. zavrnilo, češ zato, ker ni bilo nikake cenitve živeža za zapustnikova roditelja, nego se

je le letna vrednost teh dajatev kapitalizovala, tega kapitalizovanja pa ni moči jednačiti cenitvi, in tako je prvi sodnik pravo izrekel, da se kasneje, kedar odpadejo užitkarske pravice, dopolni nujni delež.

Udova B. je vložila izvenredni revizijski rekurz in najvišje sodišče je temu rekurzu ugodilo z dekretom z dné 8. januarija 1891, št. 14.835 ter obe nižjesodni odločbi tako premenilo, da je izpustiti iz njih zgoraj navedeni ukrep. Razlogi: Roditelja zapustnika A. zahtevata nujni delež. V tem pogledu gré torej poglavito za to, da se določi, s kolikim zneskom je dopolniti volilo, katero je tema nujnima dedičema naklonjeno v ženitni in dedni pogodbi. Nujni dedič pa smé po § 787. obč. drž. zak. in dv. dekretu z dné 31. januarija 1844, šte. 781 zb. pr. zak. zahtevati samo po sodni cenitvi izračunjeno vrednost svojega dednega deleža. Ker se je zaukazala inventura in cenitev A-ove zapuščine, ker mora inventar po § 67. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak. obsegati natančen in popolni zaznamek vse premične in nepremične imovine, katero je zapustnik imel do svoje smrti v posesti, ter tudi jasno kazati tedajšnjo vrednost in znesek njen, izhaja iz tega, da je za dognanje in izračunjenje dednega in nujnega deleža merodavno jedino le stanje zapustnikove imovine za časa njegove smrti. Po § 306 obč. drž. zak. je praviloma pri cenitvi kake stvari ravnati se po občni ceni, po § 758. obč. drž. zak. pa je pri izmeri nujnih deležev dolgove in druga bremena, katera so se uže pri življenji zapustnikovem držala imovine, odbiti od mase in to načelo je tudi izraženo v § 56. pristojb. zakona z dné 9. februvarija 1890, št. 50 obč. drž. zak., ker se tu piše, da je, kedar se išče vrednost kake stvari, od njene vrednosti odšteti poleg javnih, nje držečih se davščin, tudi še tista bremena, brez katerih stvari ni moči rabiti ali uživati. Užitkarske pravice pa, katere so na zapuščinskem posestvu zavarovane za roditelja A-ova, — so taka bremena, brez katerih zapustnik posestva ni mogel rabiti ali uživati in zategadelj je dognana vrednost teh pravic odnosno bremen po vsem tem in zaradi prav. min. razpisa z dné 17. januarija 1849, šte. 92 drž. zak. odšteti od mase. Ker naposled, kedar oba nujna upravičenca umreta, preminejo zgoraj navedene njih pravice, ker pa njih dedičem ne pristojta nujna dedna pravica do teh pravic (§ 762 obč. drž. zak.), zato ni utemeljen v zakonu pridržek, kateri je storjen v nižjesodnih odločbah.

f) Sodno odpoved kapitala dolžnik lahko vrne. Stroški pritožbe zoper vsprejetje vrnene odpovedi.

Sub praes. 12. novembra 1890, št. 22869 je vložila firma A. pri okr. sodišči v O. Josipu P. odpoved kapitala 772 gld. 28 kr., zavarovanega pri njegovem posestvu z zastavno pravico, na dobo jedne četrti leta.

To odpoved je Josip P. z vlogo z dne 24. novembra 1890, št. 23712 pri sodišči istem vrnil, ugovarjajoč nekaj odpovedi ter proseč, naj se vrnena odpoved vroči odpovedujoči firmi.

Okr. sodišče v O. je z odlokom z dne 28. novembra 1890, št. 23731 ugodilo zahtevi Josipa P. ter vročilo vrneno odpoved.

Na pritožbo firme je višje dež sodišče v B. z odločbo z dne 23. dec. 1890, št. 10520 premenilo odlok prvega sodnika ter ukrenilo, da naj se Josipu P. njegova vloga z istopisom odpovedi kapitala vred vrne, ker ni sposobna za sodno postopanje, kajti nikak zakon ne piše, da je moči odpoved kapitala vrniti; takšna vrnitev je mari po svojem bistvu jednaka protestaciji, katero je po dv. dekr. z dne 25. junija 1789, št. 1026 zb. pr. zak. zavrniti, in po tem dv. dekretu naj imetelj hipoteke navede svoje ugovore proti odpovedi kapitala v tistem sporu, ki ga znabiti prične odpovedujoča firma, da dobi odpovedani kapital. Ker je pritožba imela uspeh in ker gre za sporni pravni interes, obsojen je Josip P., da firmi povrne pritožbene stroške v 14 dneh.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 18. februarija 1891, št. 1956 na revizijski rekurz Josipa P. potrdilo odločbo druge instance, kolikor se tiče stvari same iz istih razlogov. V izreku glede sodnih stroškov pa jo je premenilo tako, da odpovedujoča firma mora iz svojega trpeti stroške svojega rekurza, ker tu ni uparabljati §§ 24 in 26 zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak., da bi mogli biti prisojeni.

Iz upravne prakse.

Pod „zemljišči“ po smislu § 11. vodnopr. zakona z dne 30. majnika 1869 drž. zak. št. 69 umeti je poljedelskim namenom služeč svet; ta § nanaša se na atmosferske vode, ne pa na vode, ki imajo stalne struge.

Med A-jevo in B-jevo hišo v K. nahaja se okolo 4 metre širok, k stavbinski parceli B-jevi št. 42 kat. občine K-ovskega predmestja spadajoč, splošno »ulica« nazivan prostor. Od nekdanj je bil ta prostor vodoraven in po sredi mu je šla jedva vidna grapica, po kateri se je odtakala deževnica z dvorišča B-jevega na bližnjo javno cesto. Ko je pa B. zidal novo hišo, nasul je ta prostor tako, da je bil ob hiši A-jevi znatno nižji nego ob hiši B-jevi. Zaradi tega se deževnica ni mogla več tako odtakati kot preje, nego je drvila ob zidu A-jeve hiše ter ga izpodkopavala. Ker je B. odtok deževnice samolastno preuredil, pritožil se je A. pri magistratu L-skem ter, opirajoč se na § 11. zak. z dne 30. majnika 1869, drž. zak. št. 93, in § 50. dež. zak. z dne 15. majnika 1872, dež. zak. Kranj. št. 16 zahteval, naj se B-ju ukaže, da mora novo napravo (odtok) na svoje troške odpraviti in vse v prejšnji stan postaviti.

Magistrat L-ski je pritožbo po dovršeni obravnavi zavrnil, češ, on ni kompetenten te reči razsojati, kajti ne gledé na to, da § 11. drž. vodopr. zakona ni moči uporabljati na ta slučaj, ker ima ta § v mislih stalno tekoče vode, katerim padavine ni prištevati, je ta stvar privatnopravnega značaja in se javnih interesov ne dotika; reči torej ni presojati po določilih vodnopravnih zakonov.

Na A-jev rekurz je deželna vlada v L. odločbo I. instance razveljavila ter izrekla, da je magistrat L-ski kot politično oblastvo na podlogi § 48. vodopravnega zakona za Kranjsko z dne 15. majnika 1872 poklican reč meritorno razsoditi. Razlogi: Pritožba je naperjena proti samolastni, na škodo A-jeve hiše izvršeni preuredbi odtoka atmosferskih voda (padavin), ki se nabirajo na prostoru „ulica«. Zemljiško-knjižni lastnik tega prostora je B. Po § 11. drž. vodopr. zakona z dne 30. majnika 1869, drž. zak. št. 93 pa je lastniku zemljišča prepovedano, samolastno prenehati naravni odtok vodá, tekočih po njem, na škodo spodnjega zemljišča in ravnanje proti tej prepovedi je smatrati prestopkom tega zakona. Glede na

to, da imajo atmosferske vode lahko iste posledke, kakor »vode, tekoče med bregovi« in da se morejo torej ravno tako tikati javnih interesov, ni uzroka meteorske vode izločiti od uporabe § 11. Ker pa so po § 48. vodopravnega zakona za Kranjsko prestopki zakonov, tičočih se vodnega prava, torej tudi prest. §-a 11. zakona z dné 30. majnika 1869 izročeni političnim oblastvom v poslovanje, zato je tudi tu, kjer pritoževalec dolži B-ja prestopka po §-u 11. ravnokar omenjenega zakona, pristojnost političnega oblastva utemeljena v zakonu in le-to je dolžno ravnati po smislu §§ 48.—52. dež. vodopr. zakona.

Zoper to odločbo je vložil B. rekurz do poljedelskega ministerstva in le-to je rekurzu ugodilo ter razveljavilo razsodbo deželne vlade iz naslednjih razlogov:

Tu gre za odtok deževnice po k B-jevi stavbinski parceli št. 42 kat. obč. K-skega predmestja spadajočem, A-jevega posestva držočem se zemljišči, katero tvori ulico med posestvi št. 1 in 4 v K. Mnenje magistrata L-skega, da je uporabljati § 11. zak. z dné 30. majnika 1869, šte. 93 drž. zak. le na stalno tekoče vode, ni utemeljeno, ker zakon take utesnitve nikjer ne omenja, nego je posneti iz besed »po tujih zemljiščih« (über fremde Grundstücke), da se v prvi vrsti ozira na atmosferske vode (padavino) Soditi po izreku deželne vlade, da atmosferske vode lahko iste učinke prouzučujejo, kakor navadne, med bregovi tekoče vode in da torej ni razloga, atmosferskih vodá v občé izločevati od uporabe §-a 11. drž. vodopr. zak., onda deželna vlada brezdvojbeno meni, da je ta § uporabljati na vode, tekoče med bregovi t. j. na vode, imejoče stalne struge. Tudi to mnenje ni pravo, kajti §-a 11. sploh ni uporabljati na vode, ki imajo stalne struge, — na take vode se določila tega § ne nanašajo. To, da gre za atmosferske vode, pa samo na sebi ni še merodavno za kompetenco političnih oblastev; nego pristojnost nastane po § 11. drž. vodopr. zakona in po § 53. dež. vodopr. zakona z dné 15. majnika 1872 le tedaj, kedar gre za preuredbo naravnega odtoka vode po zemljiščih (über Grundstücke) t. j. svetu, kmetijskim (landwirtschaftlich) namenom služočem. Takim namenom pa zadevna »ulica«, ki je del dvorišča B-jevega, ne služi. Tu gre le za to, da se zabrani škoda, ki se baje godi A-jevemu posestvu po napravi, katero je izvršil B. za odvajanje deževnice. Te razmere pa ne more uravnavati politično oblastvo

na podlogi vodnopravnih zakonov, nego ona spada, če ni zgol privatnopravnega značaja, v kompetenco avtonomnih oblastev po smislu določil stavbinskega reda.

Pritožbo, ki jo je A. zoper ministersko odločbo uložil pri upravnem sodišči, je le-to z odločbo z dné 26. febr. 1891, št. 460 zavrnilo. Razlogi so bistveno isti, katere je navedlo poljedelsko ministerstvo.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. junija 1891.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Društvenemu odboru je sedaj glavna skrb, da napredujejo priprave za slovensko pravno terminologijo. V zadnji seji imenoval je poseben odsek treh članov, kateri so prevzeli nalogo, da izpiske iz zakonikov prirejajo za poznejšnje obdelovanje gradiva v pomnoženem odseku. Tudi je odbor najel posebno sobo, kjer se dela za terminologijo. Izpiski so tudi uže razvrščeni po abecednem redu, a žal, da je moralo delo sedaj zastati, ker še niso došli vsi obljubljeni izpiski. Zategadelj uljudno prosimo vseh sotrudnikov, naj se podvzajo, da odsek prej ko moči more korak naprej po določenem načrtu. — Na mnogostransko željo sklenil je odbor v zadnji seji, da društvo priredi izlet tudi letos, a bolj na jesen.

— (Osobne vesti.) Imenovana sta: Upravitelj kaznilnice v Stanslavu K. Paraskovich ravnateljem kaznilnice v Ljubljani; Fr. Sirknik kancelistom pri dež. sodišči v Ljubljani. — Premeščena sta: notar I. Fischer iz Mokronoga v Gorenji Grad; notar O. Ploi iz Žužemperka v Radgono.

— (Odvetniška zbornica) v Ljubljani je imela dne 23. prošlega meseca dopolnilno volitev v odbor in disciplinarni svèt ter izvolila prejšnje funkcionarje.

— (K reformi pravoslovnih in državoslovnih studij.) Dne 29. majnika in 1. junija bila je v gospodski zbornici debata o vladni predlogi za reformo pravoslovnih in državoslovnih studij. Kakor je uže v zadnji številki našega lista poslanec Fr. Š. opozarjal, nahajale so se v vladni predlogi tri poglobitne predrugečbe dosedanjega grof Thunovega učnega reda: pravne studije trajajo naj le 7 semestrov; avstrijska državna zgodovina bodi obligatni in izpitni predmet pri državnih izpiti, in tako tudi avstrijsko državno ter upravno pravo; doktorsko dostojanstvo ne imej več iste veljave s popolnem prestanimi državnimi izpiti. Zoper prvoimenovano določbo se je upiralo skoro vse, zlasti tudi zategadelj, ker naj

bi se tu učna doba skrčila, a ob enem bi se vendar uvedla dva nova izpitna predmeta. Komisija gospodske zbornice je to določbo zavrgla, kakor znano. Minister Gautsch jo je še v debati zagovarjal, a konečno se je udal volji komisije. Z vseh strani se je odobravalo, da pridejo v učni načrt nove discipline. Gotovo je bil velik nedostatek, da mladi pravnik ni imel, da bi poslušal predavanje zgodovine avstrijske države ter ustave. In naravnost nedoumno je bilo, da je dosedaj pač moral odvetniški aspirant dokazati znanje državnega prava, a ne tako tudi aspirant za javno, politično službo. Določbo, da doktorat ne nadomesti več državnih izpitov, je gospodska zbornica tudi odobrila. Tu bode seveda ostal marsikdo pri svojem mnenji, da dokler so rigorozi strožji od državnih izpitov, imeli bi tudi lahko vsaj toliko veljave za življenje, kolikor državni izpiti! — Vladna predloga je bila z izpremembami, katere je nasvetovala komisija, odobrena v tretjem branji. Debate so se udeležili poleg ministra prof. Randa, grof Belcredi, dr. pl. Stremayr, grof Chorinsky, dr. Maassen, dr. Unger in dr. Inama-Sternegg. Poslednji ni odobral, da je komisija iz vladne predloge odstranila „občo primerjajočo in avstrijsko statistiko“ izmed izpitnih predmetov in jo uvrstila zgolj kot obligatni kolleg, češ, sedanji avstrijski učni red odlikuje se uprav po tem, ker se statistika v Avstriji poučuje, a drugod si težko pomagajo; prosi torej, naj bi se v tem pogledu učni red ne reformoval „in pejus“. Poročevalec dr. pl. Stremayr je na to odvrnil, da komisija, izločivši statistiko iz izpitnih predmetov, ni prezirala važnosti tega znanstva za praktično življenje, toda vrednost statistike za učečo se mladež gotovo ne bode zavisela od tega, je li ta predmet izpitni predmet ali ni, nego ljubezen do tega predmeta se dijaštvu gotovo ne bode pomnožila, če se napravi za izpitni predmet. — Iz debate naj zabežimo še to, kar je pri tej priliki izjavil o našem občem državl. zakoniku dr. Unger, mož torej, ki je dosedaj najbolj bistroumno, a tudi odločno kritikoval uprav ta zakonik. „Rad pri tej priliki — dejal je — naglašam, da vzlic kritiki, katero sem si usodil glede državlanskega zakonika, je ta zakonik, če pomislimo na čas njegovega postanka, jako vrlo in izvrstno delo, in jaz ne morem nobenega novejšega zakonika postaviti z njim v jedno vrsto. In če naj še bolj hvalim ta zakonik vzlic kritiki, katero imam zanj — in zakaj bi je ne imel, saj je znanost zadnjih 80 let napredovala — reči moram na svojo žalost, da v to napotuje me nemški načrt civilnega zakonika, kateri je nedavno na svitlo prišel, kateri pa po mojih mislih nikakor ni izpolnil pravičnih zahtev, katere bi bilo lahko staviti. Omenjam to tudi zategadelj, ker se je na moje veliko čudo v budgetnem odseku poslanske zbornice izrazila želja, naj se reformuje obči državlanski zakonik. Jaz svarim odločno, tega nikari! Zahvalimo le Boga, da imamo ta zakonik in gojimo mi znanost tega zakonika“. (Živahno odobravanje.)

— (Zagovorništvo in kazensko sodstvo.) Na str. 95. letošnjega lista priobčili smo slučaj, ko se je proti Dunajskemu odvetniku in zagovorniku dru. M. O. uvedla kazenska preiskava zaradi goljufije, češ, da

je obtoženki svetoval, naj se dela nōro. Preiskava je sicer kmalu bila ustavljena, a odvetniški stan Dunajski je zaradi tega videl zagovorniške pravice v nevarnosti in zahteval je po odboru odvetniške zbornice s posebno vlogo do pravosodnega ministerstva, naj intervenuje, da se kaj jednakega ne pripeti več. Pravosodno ministerstvo je na to z rešilom z dne 5. majnika 1891, št. 7587 odpisalo, da v tem slučaju oblastveni organi niso tendencijozno ravnali in da ni povoda, preiskavati stvar po disciplinarnem potu ali sicer za bodočnost ukreniti kaj; da pa se želji odvetniškega odbora ustreže kolikor moči, izreka minister predsedstvu višjega dež. sodišča na Dunaji prepričanje, da bode posebno pazilo, da se vestno ščitijo zagovornikov zakonite pravice in njihovo dostojanstvo ter da bode takoj nastopilo zoper nedostatke v tem pogledu. — Odvetniška zbornica je ta odpis te dni na posebnem občnem zboru živo pretresala ter vzela ga na znanje z resolucijo, v kateri se izreka nadeja, da se ne ponovi več jednak slučaj kazenske preiskave.

— (Slovenska prisega iz začetka 18. stoletja.) V župnijskem arhivu v Št. Vidu pri Zatičini je rokopis v mali četvorki, vezan v trde z barvenim papirjem preoblečene platnice s hrbotom iz rujavega usnja. Knjiga ima 88 po 20·3 *cm* visokih in 15·5 *cm* širokih listov. Prvi list je prazen, na prvi strani drugega lista je naslov: „Nota eorum, | Quae in praxi observan | ad debite exercendam | Curam animarum, | Apud Reymum, et Ill^{lum}, Duum | Maximilianu Leopoldum | Ralp. Plebanu Stainenfe? | ab | anno 1719, mense Januario“. Knjiga je nekak navod k urejevanju cerkvenih uradnih spisov, obsega tudi koncepte pobotnic, dolžnih, kupnih in drugih pisem, katere je potreboval osobito oni župnik, kateri je imel podložnike. V rokopisu je tudi nekaj izvornikov prepisanih. Spisi so latinski in nemški, le prisega, katere je narekaval prisegajočemu v domačem jeziku, so slovenske. Iste obsegajo 6 in $\frac{2}{3}$ strani in jeden vložen 12 *cm* dolg in 9 *cm* širok listek. Knjigo je prepisal Janez Dizma Florijančič pl. Grienfeld, kateri je bil preje župnik v Višnji Gori; v Št. Vidu pri Zatičini pa od leta 1738. do 1752. kot pravi župnik, od leta 1753. do 1757. pa kot „parochus emeritus“. Tu ni mesta opisovati ves rokopis, za nas je znamenita samo prisega. Jeli jo je sam sestavil, ali tudi prepisal, ne vem; to pa je gotovo, da jo je v knjigo vpisal še le po letu 1727., zakaj sledi za prepisom resnične po njem vložene pritožbe do mestnega sodnika višenjskega „sub dato Pfarrhoff Weyxelburg den 15. Julij 1727. — Meines Ehrenveft(en) h(errn) dienftwill(iger) Joh. Difmas Flor(ianzhizh) als Statpfarrer zu W(e)y(x)lburg.“

Na listku je zapisano:

„Ich, Johann Kafteliz, perfhefhem, de me je ranke Ferlait kladnzou, zheule, inu eno telleteno fhenkou, inu po merneka uhenize na lafsu dote oblubel“.

Fórmula juramenti de indicenda veritate.

Jeft N. N. Perfhefhem Bogu ozhetu, Bogu finu, Inu Bogu Svetomo Ducho, te nar Svetefhe, naifdelene Bojfe Trojze, inu oblubem ta pravo zifto refniza povedat od tega vfsega, od kateriga jeft Bodem vprafhan'

kar (Eg) provda, fa katera fem poklizan, Sadene, inu de nozhem if nobene briafnofte, fouraftva, nida, Strahu, dobizka, alle darù, ja fa nobene druge rezhi vollo, na vfsem fvetu, kar bi zlovefka pamet inu modruft fe mogla smifflite refniza fataite, alli famouzhate. Kakor meni Gofpud Buch pomagai, ta vfsoku Ifvolena bref madefha fpozhetà Diviza inu matti bofja Maria, vfse Bofje Svetnike, inu ta S. Bofje Evangelium. Amen. (haec vltima particula addit, qđó juramentũ fit tactũ SS. Evangelijs).

Poleg tega vzorca prisege za potrjenje resnice je še več drugih v rokopisu, ker pa niso mnogo drugačni, smo objavili le tega, ki je najbolj obširen.

„D. in Sv.“

— (Za immobilijarne eksekucijske prošnje,) katere pridejo pred sodne dvore prve instance kot trgovske senate in ki se nanašajo na vpise v zemljiške knjige istega sodnega dvora, izdalo je pravosodno ministerstvo do vseh sodnih dvorov prve instance razun do trgovskih sodišč na Dunaji, v Pragi in v Trstu naredbo z dne 13. aprila 1891, št. 5940, v katerem priporoča, naj se z omenjenimi prošnjami tako-le ravna: Z immobilijarno eksekucijsko prošnjo, katera dojde pred sodni dvor kot trgovski senat in ki ima za predmet upis v zemljiških knjigah istega sodišča, smatrati je takoj za zemljeknjižno vlogo, zatorej tudi, kedar je vpisana v vložni zapisnik, upisati je potem v dnevnik zemljeknjižnega urada, primerjati jo z zemljeknjižnim stanjem (§ 3. navod. za zemlj. knjigo z 12. jan. 1872, drž. zak. št. 5), a potem oddati poročevalcu. Posvetuje naj se in sklepa sodišče ob eksekucijski prošnji tako, da se prošnja najprvo predava v trgovskem senatu, potem pa da se senat, kolikor je treba prošnjo razsojati z zemljeknjižnega stališča, nadalje posvetuje kot civilni senat (brez prisednika iz trgovskega stanú). Seveda bode ločeno posvetovanje sodnega dvora razvidno storiti v zapisniku o seji in zabeležiti glasovanja na referatski poli ter tako tudi izraziti ukrep vsakega teh dveh senatov v rešilu, katero je strankam namenjeno.

— (Pravnih praktikantov) je bilo v Avstriji koncem l. 1890. vsega vkupe 598, 16 menj nego koncem l. 1889. Na Štajerskem se jih je štelo 23, na Kranjskem 4, na Koroškem 2, na Primorskem 17.

— (Notarskih kandidatov) se je štelo v Avstriji koncem l. 1890. vsega vkupe 728, v primeri z l. 1889. menj 11. Izmed teh jih je pripadalo k notarski zbornici: v Ljubljani 19 (v primeri z 1889. l. — 3) v Celji 15 (— 3), v Gradci 34 (— 2), v Celovci 17 (+ 1), v Trstu 3 (— 4), v Rovinji 1.

„Slovenski Pravniki“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga, člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, števil. 8 na Bregu; upravnništvo pa na Križevniškem trgu števil. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu, I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja **1 gld. 40 kr.**, po pošti sprejeta pa **1 gld. 50 kr.**

Anton Levec,
c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 števil. 119 državnega zakonika

z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

 Dobiti je v „Národni Tiskarni“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane **2 gld. 80 kr.**, s pošto **15 kr. več.**

